

ЛІЗИНГ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН

*Фаюра Н.Д., к.е.н. доц. кафедри фінансів та кредиту,
Єкель Г.В., студентка 4-курсу факультету економіки та підприємництва
Вінницький національний аграрний університет*

Анотація. У статті визначено особливості такої економічної категорії як лізинг. Показані етапи розвитку ринку лізингу у незалежній Україні. Досліджено сучасний стан лізингу на прикладі філії НАК “Украгролізинг” Вінницької області.

Ключові слова: лізинг, сільськогосподарська техніка, НАК “Украгролізинг”.

Вступ. Економічна криза охопила всі галузі сільського господарства. Те, що основні засоби, якими користуються сільськогосподарські підприємства давно вже застаріли ні в кого не викликає сумніву. Оновлення, зазвичай, відбувалося за рахунок власного та залученого капіталу. В умовах, що склалися, аграрні підприємства вже не мають змоги брати довгострокові кредити (з високими ставками), а короткострокові просто не можуть, зважаючи на законодавчу основу, яка наклавши мараторій на землю, фактично закрила кредитування аграріїв, оскільки земля виступала для них основною формою забезпечення. Інвестування сільського господарства також відсутнє – для нерезидентів просто закритий шлях через непомірне мито, а вітчизняні товаровиробники не зацікавлені у вирішенні даної проблеми. Саме тому, все більшого поширення набувають лізингові відносини.

Постановка задачі : розглянути розвиток лізингу в Україні. Дослідити сучасний стан на прикладі філії НАК “Украгролізинг” Вінницької області. У процесі дослідження використовувались методи: індукції та дедукції, спостереження, групування, факторного та порівняльного аналізу, статистичні методи а також діалектичний історичний та системний наукові підходи.

Результати досліджень. Слово лізинг походить від англійського дієслова “to lease”, що означає здавати або брати майно в оренду.

Лізинг - різновид орендних відносин, який містить у собі елементи кредитної угоди та інвестиційної діяльності. На відміну від кредитної угоди, повернення позики може відбуватися не лише у грошовій формі,

а й у вигляді товару, тобто у матеріальній формі. Не має потреби укладати договір про заставу оскільки майно залишається у кредитора, що фінансує проект. Інвестування у формі майна, на відміну, від грошового кредиту зменшує ризик неповернення коштів. Лізинг не потребує негайної сплати платежів (перший внесок - 10%), отримуючи при цьому 100% кредитування.

Перша згадка про лізинг датована 18 ст. до н.е. відображено її в Кодексі законів царя Хамурапі. Сучасний лізинг бере свій початок у практиці промислових корпорацій і банків на поч. 20 століття. Батьківщиною лізингу вважається США – у 1952 р. створена перша спеціалізована лізингова компанія.

В Україні становлення ринку лізингових послуг пройшло кілька етапів.

Початковим етапом вважається період до 1997 р. тобто до прийняття Закону України "Про лізинг". Даний період характеризується відсутністю спеціального законодавства і нормативних актів про лізинг, нерозвиненістю цієї форми підприємницької діяльності, а також відсутністю достатнього практичного досвіду. Майже весь обсяг лізингових операцій припадав на комерційні банки.

Другий етап (після прийняття в 1997 р. Закону України "Про лізинг", в 1999 р. були внесені зміни і доповнення в цей Закон) — характеризується активним формуванням спеціальної нормативної бази для регулювання лізингових відносин. В цей період в лізингову діяльність поряд із комерційними банками включились спеціалізовані компанії, створені як за участю, так і без участі банківського капіталу. Характерним для цього етапу є і виникнення державної агролізингової компанії у вересні 1997 року.

Новий етап в розвитку лізингової діяльності розпочався з 2001 року. Були внесені зміни до законодавства та створена Національна акціонерна компанія "Укראгролізинг". Компанія є провідним оператором на ринку лізингових послуг і виступає головним посередником у цій процедурі.

Також на території України створена низка комерційних лізингових компаній однак їх послуги є досить дорогими, оскільки вони в основному використовують техніку закордонного виробництва. Сьогодні багато зарубіжних лізингових компаній зацікавлені у співпраці з українськими аграріями. Проте через законодавчі негаразди не можуть увійти на цей ринок. Закордонним лізинговим компаніям не вигідно використовувати франчайзинг на території України, беручи до уваги особливості оподаткування нерезидентів.

Метою НАК “Украгролізинг” є сприяння реалізації держаної політики АПК забезпечення ефективного функціонування і розвитку виробництва шляхом передачі товаровиробникам техніки на умовах лізингу. У 2001 році було створено 26 обласних філій НАК “Украгролізинг” в тому числі і у Вінницькій області.

Таблиця 1

Динаміка закупівлі і передачі сільськогосподарської техніки на умовах лізингу по Вінницькій філії НАК “Украгролізинг”

Сільськогосподарська техніка	2005		2006		2007		2008		2009	
	Одиниць	Сума млн. грн.	Одиниць	Сума млн. грн.	Одиниць	Сума млн. грн.	Одиниць	Сума млн. грн.	Одиниць	Сума млн. грн.
НАК “Украгролізинг”	1334	172,1	600	158,0	1504	246,68	928	499,1	433	428,8
Вінницька філія	85	5,0	8	3,1	35	3,7	30	9,3	28	8,2
Вінницька філія % до НАК “Украгролізинг”- усього	6,4	2,9	1,3	2,0	16,0	4,5	3,2	1,8	6,4	1,9

Як показують наші дослідження, найбільша кількість техніки на умовах фінансового лізингу НАК “Украгролізинг” була придбана у 2005 році – 1334 од. Надалі спостерігається скорочення даних показників : у 2006 р. до 600 од., у 2009 р. до 400 од. (на 901 од.). Головною причиною зменшення кількості придбаної техніки є неплатоспроможність сільськогосподарських товаровиробників. Частка Вінницької філії НАК “Украгролізинг” у загальних обсягах поставок техніки по НАК “Украгролізинг” весь час коливається. Так, максимальне її значення досяглося у 2007 році і становило 16%, у загальній вартості 4,5%. Найменше значення спостерігалось у 2006 році і становило 1,3% та 2% відповідно. Економічна криза вплинула на частку філій у 2008 році і зменшила її до 3,2% та 1,8% у загальній вартості. Однак, вже в минулому році ситуація почала стабілізуватися, про що свідчать збільшення показників на 6,4% та 1,9% у загальній вартості.

Таблиця 2

Поставки сільськогосподарської техніки на умовах фінансового лізингу в 2005-2009 роках Вінницькій філії НАК “Укראгролізинг”

Сільськогосподарська техніка	2005		2006		2007		2008		2009	
	Одиниць	Сума тис.грн.	Одиниць	Сума тис.грн.	Одиниць	Сума тис. грн	Одиниць	Сума тис. грн	Одиниць	Сума тис. грн
Трактори	25	2117,8	2	317,1	8	1227,7	9	2454	6	2179
Зернозбиральні комбайни	1	520,5	5	2699,9	1	520,5	8	4721	5	3650
Посівні машини	0	0	0	0	5	319,6	0	0	6	2030
Ґрунтообробні машини	33	1230,9	0	0	11	453,0	3	105	0	0
Інша техніка	26	1100,3	1	52,6	10	356,8	10	2041	11	345

За результатами нашого дослідження ми бачимо, що найбільша кількість техніки по Вінницькій філії НАК “Укראгролізинг” була поставлена у 2005 році - 85 одиниць, з них найбільше ґрунтообробних машин - 33 од. та 25 од. тракторів. У 2009 році ситуація змінилася наступним чином: всього було закуплено 28 од. техніки, з них - 6 тракторів, 5 зернозбиральних комбайнів, 6 посівних машин.

Тепер у вигляді діаграми 1 розглянемо динаміку закупівлі техніки на умовах лізингових угод в 2005-2009 роках по Вінницькій філії НАК “Укראгролізинг”.

Діаграма 1

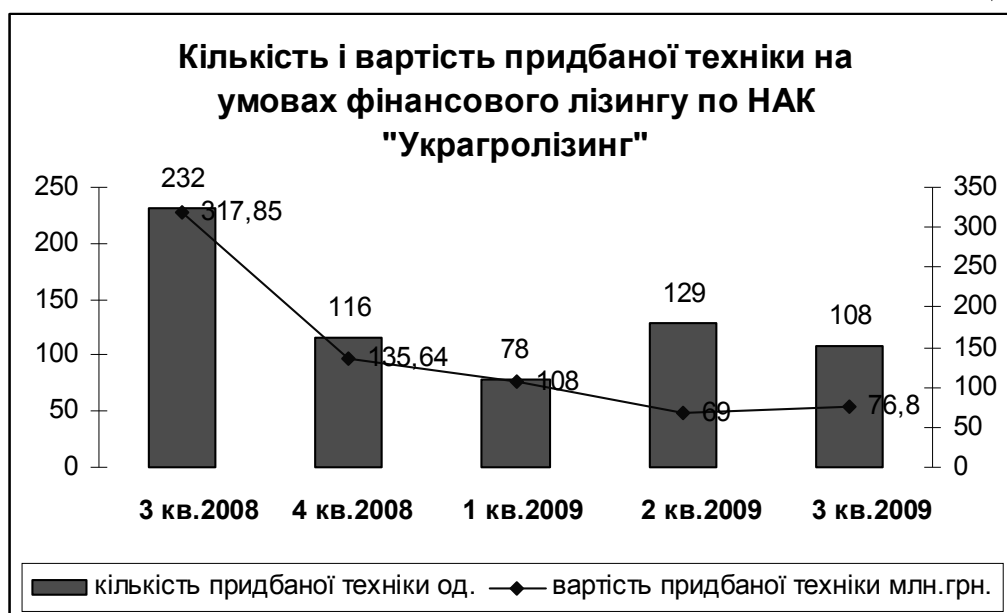

Як показує діаграма, лізингові операції залишаються ще досить дорогими для сільськогосподарських підприємств. За даними філії НАК “Украгролізинг”, ціна трактора марки ХТЗ за 2005-2009 роки зростає з 230 до 338 тис грн. (на 108 тис.грн.), а марки МТЗ – з 83,1 до 274 тис грн.(майже утричі). Наслідком цього стало зменшення кількості придбаної техніки від 85 од. у 2005 р. до 8 од. у 2006 р. У 2007 році ситуація певним чином почала стабілізуватися : кількість придбаної техніки зростає до 35 од.. Однак, під впливом світової економічної кризи ситуація змінилася не в кращий бік: спостерігається скорочення придбаної техніки у 2008 р. на 5 од., у 2009 р. на 7од., порівняно з 2007 роком. Загальне скорочення придбаної техніки у 2009 році порівняно з 2005 становить 57 од.. Тобто, підвищення вартості техніки скоротило її купівлю утричі.

Зобразимо графічно кількість та вартість придбаної техніки на умовах фінансового лізингу в загальному по НАК “Украгролізинг” та по Вінницькій філії НАК “Украгролізинг” (діаграма 2 та 3).

Кількість техніки придбаної на умовах фінансового лізингу по НАК “Украгролізинг” у 3 кв.2009 року, порівняно з 3 кв.2008 року, зменшилась на 124 од. і становить 108 од., при цьому вартість техніки знизилась на 241 млн. грн. і становить 76,8 млн. грн. Найбільша кількість придбаної техніки у 2009 році спостерігалася у 2 кв.- 129 од. , що пов’язано з початком польових робіт. Кількість техніки придбаної у 3 кв.2009 зростає порівняно з 1 кв.2009 р. на 30 од., при цьому її вартість знизилась на 76,8 млн. грн., що є позитивною тенденцією.

Діаграма 2

По даним проведеного нами аналізу, крива що зображає вартість придбаної техніки весь час коливається. Так, найбільша вартість техніки була сплачена у 4 кв. 2008 р. – 2,9 млн. грн.(тоді і була придбана найбільша кількість техніки- 10 од.), найменша кількість техніки була придбана в 1 кв.2009 р.-5 од. за вартістю 1,2 млн. грн.. Кількість техніки придбаної на умовах фінансового лізингу у Вінницькій філії НАК “Украгролізинг” у 3 кв.2009 року, порівняно з 3 кв.2008 року зменшилась від 9 до 5 од., при цьому вартість техніки знизилася від 1,8 до 1,6 млн.грн. Тобто, ситуація по Вінницькій філії аналогічна ситуації, що склалася в НАК “Украгролізинг” : найбільша кількість техніки у 2009 р. була придбана у 2 кв. - 9 од., при цьому вартість її становила 1,9 млн.грн.

Висновки. Як показали наші дослідження, ринок лізингу в Україні знаходиться на стадії становлення. Україна має весь необхідний потенціал для подальшого розвитку лізингових відносин. Однак, у даний час під впливом несприятливих зовнішніх та внутрішніх факторів процес становлення лізингового ринку гальмується. Факторами, які затримують даний процес є, з одного боку – світова фінансова криза, яка сповільнила розвиток усієї міжнародної економіки і лізингового ринку, зокрема. З іншого боку – недосконалість українського законодавства, відсутність фахівців з питань лізингу, низький рівень якості самої техніки - сповільнюють дані відносини.

Саме тому, для подальшого розвитку ринку лізингових послуг пропонуємо наступне:

- безпосереднє використання міжнародного досвіду у даному питанні, беручи до уваги багаторічну практику провідних країн :США, Японії та Англії, відносно взаємовідносин 3-х сторін лізингової угоди : лізингодавця, постачальника та лізингоотримувача;
- покращення українського законодавства, зокрема, питань стосовно обліку та оподаткування операцій фінансового лізингу;
- створення спеціальних інститутів, які б випускали спеціалістів-знавців лізингової справи;
- збільшити строк амортизації техніки, що б він був більший за період лізингу, оскільки часто зустрічається ситуація, коли техніка вже морально і фізично застаріла, а лізингокористувач продовжує виплачувати лізингові платежі;
- покращити договори страхування, тому що на практиці може статися, що внаслідок стихійного лиха згорає техніка. При цьому страхові компанії не проводять відшкодування, а тому лізингові платежі потрібно виплачувати і надалі;
- створення конкуренції на ринку лізингових послуг, що призведе до здешевлення лізингових операцій;
- підвищити рівень якості самої техніки, залучивши до співпраці іноземних виробників.

Література

1. Дерев'янюк С. Порядок обчислення лізингових платежів // Пропозиція.- 2008.- №8.- с.16-19.
2. Добіжа Н.В. Сутність та форми лізингу в АПК // Економіка АПК.- 2008.-№9.- с.116-122.
3. Сичова М.О., Шевченко Н.О. Оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств України через механізм фінансового лізингу // Агросвіт.- 2009.- № 11.- с.31-33.
4. Подік А.В. Історія виникнення і аналіз розвитку лізингу // Агросвіт.- 2007.- №14.- с.18-22.
5. Погорелова Н.П. Проблеми розвитку лізингу в Україні // Держава та регіони. Серія економіка та підприємництво.- 2007.- №3.- с.189-191.